

František Martin Pelcl

Narozen 11. 11. 1734 v Rychnově nad Kněžnou, zemřel 24. 2. 1801 v Praze. Narodil se do rodiny řemeslníků a měl 12 sourozenců. Jak bylo tehdy obvyklé, většina zemřela v dětském věku. On sám nechal svých 7 dětí očkovat a všechny přežily dětství. Ve svém rodném městě studoval na piaristické koleji, potom chvíli v Hradci Králové (rétorika a poetika), odkud přešel na pražskou univerzitu (filozofie, teologie a právo) a později až do Vídně (historie, mluvnice a estetika). Přes 30 let strávil jako vychovatel u šlechtických rodů (Šternberkové a Nosticové). Právě u Nosticů se setkával s inteligencí národa (např. J. Dobrovský) a právě zde se začal více věnovat českým dějinám a českému jazyku. Po té, co dokončil výuku mladých Nosticů, stal se v jejich domě knihovníkem. Díky tomu získal čas a peníze pro své další výzkumy. V roce 1793 se stává profesorem katedry české řeči a literatury. Pro tyto účely společně s Dobrovským vytvořil učebnice gramatiky. Někdy v této době se objevuje pokus o vytvoření sdružení, Pelcl to nazýval "hromadou", kde by se scházela česká inteligence zajímající se o českou řeč. Pro policejní absolutismus k tomu nedošlo.

Mezi jeho nejvýznamnější díla patří:

Kurzegefasste Geschichte der Böhmen von den ältesten bis auf die itzigen Zeiten - Stručné dějiny Čechů od nejstarších až do nynějších dob. (1. vydání 1774; 2. vyd. 1779; 3. vyd. 1782; 4. vyd. 1817)

Je to vlastně učebnice, kterou si sám sestavil pro výuku u Nosticů a končí téměř v jeho současnosti. I přesto, že byla jeho prvotinou, získala mu ohlas a uznání po celé zemi. Průběžně ji vylepšoval, podle toho jak nacházel další a další informace. Je zde patrný jeho myšlenkový proud (např. husitství, robota, šlechta) i vlastenectví (dějiny Čechů, ne Čech/Českých zemí).

Nová kronika česká. (3 svazky 1791 až 1796)- psána česky a jedno z nejdůležitějších děl národního obrození. Zpřístupnil díky ní dějiny široké veřejnosti.

Kaiser Karl der Vierte, König in Böhmen - Císař Karel IV, král český. (2 svazky 1780 až 1781). Monografie o Karlu IV. Vidí jej jako nejlepšího českého panovníka.

Lebensgeschichte des römischen und böhmischen Königs Wenzeslaus - Životní příběh římského a českého krále Václava IV. Nemohl se vyhnout kontroverzi ohledně Jana Nepomuckého, vyřešil ji zmíněním pouze Johánka z Pomuku, jakožto historické osoby.

Paměti. - od roku 1780 po 1790; pro svou otevřenost musely být vydány až v roce 1904 a to ještě necelé a upravené. Nejsou to paměti v pravém smyslu slova, spíše to vypadá na poznámky k dalším pracem.

Rozprava na obranu jazyka slovanského, zvláště pak českého. Jedná se o dílo B. Balbína, ale F. M. Pelcl našel odvahu, aby ho v roce 1775 vydal, za což byl potrestán vězením. Vydání provázely problémy s cenzurou, vše bylo dopředu promyšleno, stejně se tato "provokace" neobešla bez sankcí. Originálním názvem: "*Stručná, ale pravdivá rozprava o šťastném kdysi, nyní však přežalostném stavu království Českého, zejména pak o váženosti jazyka českého čili slovanského v Čechách, též o záhubných úmyslech na jeho vyhlazení a jiných věcech k tomu příslušajících.*"

Dějiny Němců a jejich jazyka v Čechách.

Český historický kalendář z let 1700 - 1800.

Scriptores rerum bohemicarum I-II - Spisovatelé dějin českých.

František Martin Pelcl patří mezi největší národní obrozence. Svoje vzdělání, píli a odhodlání zaměřil na historii českého národa, jeho jazyk a kulturu. Byl kritický k poněmčování zemí a dával to ve svých dílech najevo. Snažil se o zpopularizování historie pro širší vrstvy. Jako první komentoval sedlácké povstání.

Literatura: Johanides,Josef: František Martin Pelcl. Praha 1981
František Martin Pelcl: Paměti. Praha 1956

Elektronické zdroje: http://cs.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek_Martin_Pelcl
(stahováno květen 2012)
<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10169539755-%20dvaasedmdesat-jmen-ceske-%20historie/209572232200008-frantisek-%20martin-pelcl/>
(stahováno květen 2012)